

OSPA WIETRZNA I PÓŁPASIEC

Ospa wietrzna i półpasiec są chorobami występującymi na całym świecie, powodowanymi przez ten sam wirus: *Varicella-zoster virus*. Ospa wietrzna występuje zwykle u dzieci. Najczęstszą drogą zakażenia jest bezpośredni kontakt z chorym lub droga kropelkowa.

Wirus *Varicella-zoster* pozostaje w formie uśpionej, w zwojach nerwowych pacjenta po przechorowaniu ospy wietrznej. W przypadku osłabienia odporności uśpiony wirus może ulec aktywacji, powodując wystąpienie objawów półpaśca. Wirus może się uaktywnić nawet po wielu latach po przechorowaniu ospy wietrznej. Szczególnie narażone są osoby starsze czy osoby z chorobami przewlekłymi.

Drogi zakażenia

Wirus wywołujący ospę wietrzną i półpaśca szerzy się drogą kropelkową, przez kontakt bezpośredni i pośrednio przez przedmioty świeżo zanieczyszczone wydzieliną

z pęcherzyków od chorej osoby. Ospa wietrzna charakteryzuje się wysoką zakaźnością. Większość ludzi choruje w dzieciństwie, a ponieważ zachorowanie pozostawia trwałą odporność, dorośli są odporni na tę chorobę i powtórne zachorowania na ospę należą do rzadkości.

Objawy ospy wietrznej

Na ogół u chorych dzieci stwierdza się łagodne objawy kliniczne, takie jak brak łaknienia, ból głowy, osłabienie, niewysoka gorączka. Wysypka pojawia się stopniowo i przechodzi od fazy plam do pęcherzyków, krost i krótko utrzymujących się blizn. Wysypka występuje na całym ciele, choć początkowo pojawia się na tułowi. Wysypce towarzyszy silny świąd. Dodatkowo może też wystąpić powiększenie węzłów chłonnych potylicznych i karkowych. Przebieg ospy wietrznej – najczęściej łagodny u dzieci – u młodzieży i dorosłych może charakteryzować się znacznym nasileniem objawów. Ryzyko wystąpienia powikłań po zachorowaniu (np. wtórne zakażenia bakteryjne skóry, bakteryjne zapalenie płuc, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie serca itp.) wzrasta wraz z wiekiem.

Objawy półpaśca

Na skutek uaktywnienia się wirusów, które pozostają po przechorowaniu w zwojach nerwowych, mogą pojawić się objawy półpaśca. Pojawia się trwający kilka dni ból oraz tkliwość unerwionej skóry, które zostały wywołane przez zajęcie nerwów przez wirusa. W miejscu tym uwidacznia się rumieniowo-plamista wysypka, a następnie stają się widoczne skupiska grudek, które przekształcają się w pęcherzyki, a później w krosty. Gdy powstałe wykwity pękają, pojawiają się nadżerki i owrzodzenia, które pokrywają

się strupami. Powstałe pęcherzyki przypominają te, które powstają przy zachorowaniu na ospę wietrzną, ale są nieco większe i głębiej umiejscowione. Oprócz typowej wysypki, objawy półpaśca mogą również obejmować gorączkę, bóle głowy, dreszcze i rozstrój żołądka.

Półpasiec może prowadzić do poważnych powikłań. Najczęstszym powikłaniem półpaśca jest długotrwały ból nerwów zwany neuralgią półpaścową. Neuralgia występuje w miejscu wysypki półpaśca, nawet po jej ustąpieniu. Może utrzymywać się przez miesiące lub lata po ustąpieniu wysypki. Jest to niezwykle bolesne powikłanie i może przeszkadzać w codziennym życiu. Ryzyko wystąpienia neuralgii półpaścowej wzrasta wraz z wiekiem. Do innych poważnych powikłań należy półpasiec występujący na twarzy, który może zaatakować oko i w konsekwencji doprowadzić może nawet do utraty wzroku.

Szczepienie przeciwko ospie wietrznej

Dostępna jest szczepionka przeciw ospie wietrznej. W Polsce, zgodnie z aktualnie obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, szczepienie przeciwko ospie wietrznej jest obowiązkowe dla osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie.

Obowiązkowym szczepieniem przeciw ospie wietrznej podlegają:

dzieci i młodzież do ukończenia 19 roku życia, które nie chorowały na ospę wietrzną: z upośledzeniem odporności wrodzonym lub nabytym o wysokim ryzyku ciężkiego przebiegu choroby, przed planowanym leczeniem immunosupresyjnym lub chemioterapią;

- dzieci i młodzież do ukończenia 19

roku życia, które nie chorowały na ospę wietrzną, z otoczenia osób określonych powyżej;

- dzieci i młodzież do ukończenia 19 roku życia, które nie chorowały na ospę wietrzną, przebywające albo zakwalifikowane do pobytu w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych, opiekuńczo-leczniczych, rodzinnych domach dziecka, domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, domach pomocy społecznej, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych, żłobkach lub klubach dziecięcych.

Zaleca się je natomiast osobom, które nie chorowały na ospę wietrzną i nie zostały wcześniej zaszczepione w ramach szczepień obowiązkowych albo zalecanych, w szczególności: kobietom planującym zajście w ciążę, uczniom i studentom szkół i uczelni medycznych lub innych szkół i uczelni prowadzących kształcenie na kierunkach medycznych, pracownikom ochrony zdrowia.

Szczepienie przeciwko półpaścowi

W Polsce dostępna jest szczepionka przeciw półpaścowi. Szczepienie zaleca się osobom dorosłym, które przebyły pierwotne zakażenie wirusem ospy wietrznej oraz w szczególności:

- z wrodzonym lub nabytym niedoborem odporności, takim jak: immunosupresja jatrogenna, zakażenie wirusem HIV, choroba nowotworowa (białaczka, chłoniak, szpiczak mnogi), przeszczepienie narządu miąższowego lub macierzystych komórek krwiotwórczych (HSCT);

- z przewlekłymi chorobami serca;
- z przewlekłymi chorobami wątroby;
- z przewlekłymi chorobami płuc;
- z przewlekłymi chorobami nerek;
- z chorobami autoimmunizacyjnymi;
- z cukrzycą;
- z depresją,
- lub które ukończyły 50 rok życia.

Szczepionka nie jest wskazana do stosowania w celu zapobiegania ospie wietrznej.

Informacja
opracowana przez
Główny Inspektorat
Sanitarny